

Coimisiún na Scrúduithe Stáit

SCRÚDÚ AN TEASTAIS SHÓISEARAIGH, 2013

LÉANN CLASAICEACH - GNÁTHLEIBHÉAL

DÉARDAOIN 20 MEITHEAMH – MAIDIN, 9.30 go 12.00

Tá ceisteanna anseo ar **dheich dtopaic**.

Tá na topaicí roinnte mar seo a leanas:

Topaicí 1 - 5 = **ROINN A** – An Saol Gréagach

Topaicí 6 - 10 = **ROINN B** – An Saol Rómhánach

Ní mór d'iarrthóirí ceisteanna a fhreagairt ar **chúig thopaic**, mar leanas:

dhá thopaic as **ROINN A**;

dhá thopaic as **ROINN B**;

an **cúigiú** topaic as **ROINN A** nó **B**.

Tá 80 marc ag gabháil le gach topaic.

Marcanna iomlána don pháipéar = $(80 \times 5) = 400$.

Na fótagraif a bhfuil gá leo chun roinnt de na ceisteanna a fhreagairt, tá siad ar fáil ar pháipéar ar leith, marcáilte **X**, a ghabhann leis an pháipéar seo.

ROINN A – An Saol Gréagach

- Topaic 1: Fraoch Aichill.
- Topaic 2: An Ghréig agus an Pheirs.
- Topaic 3: Beatha agus Bás Shócraitéas.
- Topaic 4: Micéiné agus an Traí.
- Topaic 5: Acrapoil na hAithine.

ROINN B – An Saol Rómhánach

- Topaic 6: Aeinéas ar a Shiúlta.
- Topaic 7: Téatar na Rómhánach – Coiméide.
- Topaic 8: Beatha agus Comhaimsir Iúil Caesar.
- Topaic 9: Cathair Rómhánach – An Phoimpé.
- Topaic 10: An tArm Rómhánach.

ROINN A

An Saol Gréagach

Topaic 1: Fraoch Aichill.

Ba cheart tabhairt faoi na páirteanna **uile** - (a), (b) agus (c).

- (a) Freagair **trí** cheist díobh seo a leanas. Is leor abairt nó dhó i gcás gach freagra. Is fiú ocht marc gach ceist.
- (i) Cén t-ainm a tugadh ar fhir Aichill?
 - (ii) I Leabhar 6 cén fáth a raibh eagla ar Astyanax?
 - (iii) Cérbh é Peleus?
 - (iv) Cén comhartha a sheol Séas le taispeánt go mbeadh aistear sábháilte ag Priam?
 - (v) Cérbh é Neastór?
 - (vi) Déan staidéar ar Fhótagraf **1** ar Pháipéar **X** ina dtaispeántar radharc as Leabhar 24 den **Íliad**. Míniú cad atá ar siúl ann. (24)
- (b)
- (i) Cén fáth ar iarr Patroclus ar Aichill an bhféadfadh sé a bheith i gceannas ar a chuid fear ag dul isteach sa chath? (8)
 - (ii) Cén bhaint a bhí ag Apalló le bás Patroclus? (8)
 - (iii) Cé na treoracha a thug Aichill do Patroclus nuair a bhí sé ar tí dul isteach sa chath? (8)
 - (iv) Conas a d'fhreagair Aichill do bhás Patroclus? (8)
- (c) Léigh an sliocht seo a leanas as Leabhar 5 den **Íliad** agus ansin freagair na ceisteanna ina dhiaidh.

Labhair Pallas Aitéiné le Diomedes: ‘Anois a Diomedes, tig leat troid in aghaidh na dTraíoch go lánmhuinéach! Tá do chroí líonta agam le diongbháilteacht gan scáth. Chomh maith leis sin tá an ceochán scuabtha agam de do shúile agus chuir mé ar do chumas na déithe a idirdhealú ó na fir. Anois, sa chás go dtiocfadh dia anseo chun tú a thástáil, ná téigh ag troid le dia ar bith díobh – amach ó aon eisceacht amháin. Má thagann Afraidíté, iníon le Séas, isteach sa chath, sáigh í le do shleá ghéar.’ D’imigh Diomedes agus chuaigh sé i ngleic arís leis na turlanganna. Fiú gan Aitéiné, bhí sé meáite ar an namhaid a ionsaí arís, agus anois bhí a thrí oiread diongbháilteachta ann, ar nós leoin ar ghoin aoire i mbun na gcaorach lomrach ar fheirm fhorimeallach é agus é ag léim thar an gclaí, ach ar theip air é a mharú. Ní dhéanann sé ach an leon a chur le cuthach níos mó, ach anois ní thig leis é a choimeád amach, agus mar sin téann sé isteach i measc na dtréad, agus ritheann na caoirigh tréigthe leo faoi scaoll. Fágtagar iad carntha in aghaidh a chéile, agus an leon atá chomh diongbháilte is a bhí sé riamh, léimeann sé thar an mballa ard agus éalaíonn sé - ba le diongbháilteacht dá leithéid a thug Diomedes neartmhar fogha faoi na Traígh.

- (i) Conas a chabhraíonn Aitéiné le Diomedes? (6)
- (ii) Cé na treoracha a thugann sí do Diomedes? (6)
- (iii) Luaigh bealach **amháin** ina gcabhraíonn sí le hAichill i Leabhar 22. (4)
- (iv) Aimsigh an tsamhail ina ndéantar cur síos ar Diomedes. An bealach éifeachtach é le cur síos a dhéanamh ar a theacht ar ais go páirc an chatha? Tabhair cúiseanna le do fhreagra. (8)

(80 marc)

Topaic 2: An Ghréig agus An Pheirs.

Ba chóir tabhairt faoi na páirteanna **uile** - (a), (b) agus (c).

- (a) Freagair **trí** cheist díobh seo a leanas. Is leor abairt nó dhó i gcás gach freagra. Is fiú ocht marc gach ceist.
- (i) Ainmnigh an Rí Spartach a chuaigh in éineacht le Xeirxéas mar chomhairleoir.
 - (ii) Déan staidéar ar Fhótagraf **2** ar Pháipéar **X**. Cén sórt loinge a thaispeántar ann?
 - (iii) Cérbh iad na Neacha Buana?
 - (iv) Cén dia a raibh oileán Déileas tiomnaithe dó?
 - (v) Nuair a tháinig Pausanias ar phuball Mardonius tar éis bhua na nGréagach in Platae, cad a rinne sé?
 - (vi) Cad a tharla do Theimisticléas i 472 R.Ch? (24)
- (b)
- (i) Cén fáth ar cuireadh Pheidippides ar aistear go Sparta? An dóigh leat go raibh rath ar a mhisean? Mínigh do fhreagra. (12)
 - (ii) Déan cur síos achomair ar chath Mharatóin. (12)
 - (iii) Cén fáth ar sheol na Peirsigh timpeall ar Sunium i ndiaidh chath Mharatóin? (8)
- (c) Léigh an sliocht seo a leanas as **The Histories** le Héaradatas agus freagair na ceisteanna ina dhiaidh.
- Nuair a chasann Peirsigh ar a chéile ar na sráideanna, is féidir a dhéanamh amach i gcónaí ón gcaoi a mbeannaíonn siad dá chéile an den aicme chéanna iad nó nach ea; mar ní labhraíonn siad ach pógann siad - iad siúd ar comhchéim leo ar an mbéal, agus iad siúd ar chéim beagáinín níos airde ar na leicne. Sléachtann fear as aicme an-íseal go talamh le hómós an-mhór. I ndiaidh a náisiúin féin, tugann siad an onóir is mó do na comharsana is gaire dóibh, ina dhaidh sin do na cinn is gaire dóibh siúd arís - agus mar sin de, agus bíonn a meas ag laghdú de réir mar a bhíonn an fad slí ag méadú, agus is ar na náisiúin is faide i gcéin uathu a bhíonn an dímheas is mó. Airíonn siad go bhfuil siad féin níos fearr ar gach bealach ná gach duine eile ar domhan, agus ceadaíonn siad sciar de dhea-cháilíochtaí do náisiúin eile, a laghdaíonn de réir fad sli, agus is iad na cinn is faide i gcéin is measa.
- (i) Conas a bheannaíonn na Peirsigh do dhaoine ar an tsráid atá ar chéim níos airde ná iad **agus** do dhaoine atá ar comhchéim leo, dar le Héaradatas? (6)
 - (ii) I gcodarsnacht leis sin, cad a dhéanann fear as aicme an-íseal? (6)
 - (iii) Cén tuairim atá ag na Peirsigh fúthu féin **agus** faoina gcomharsana? (6)
 - (iv) Tar éis duit an sliocht **seo** a léamh, cén tuairim atá agat faoi na Peirsigh? (6)

(80 marc)

Topaic 3: Beatha agus Bás Sócratéis.

Ba chóir tabhairt faoi na páirteanna **uile** - (a), (b) agus (c).

- (a) Freagair **trí** cheist díobh seo a leanas. Is leor abairt nó dhó i gcás gach freagra. Is fiú ocht marc gach ceist.
- (i) Cén aois inar rugadh Sócratéis?
 - (ii) Ainmnigh ceann **amháin** de na dreamanna a cheistigh Sócratéis ionas go ndéanfaí tástáil ar an oracal a tugadh dó mar gheall air féin.
 - (iii) Ainmnigh ceann **amháin** de na háiteanna ina ndearna Sócratéis seirbhís mar shaighdiúir.
 - (iv) Cén fáth ar sheol na hAithnigh bád go dtí Déileas gach bliain?
 - (v) Conas a bhí Críotó in ann dul isteach sa phríosún chun cuairt a thabhairt ar Shócratéis?
 - (vi) Cérbh é Evenus as Paros? (24)
- (b)
- (i) Ainmnigh **beirt** de chúiseoirí Shócratéis. (8)
 - (ii) Cén **dá** chúis a cuireadh i leith Shócratéis ag a thriail? (8)
 - (iii) Mínigh cúis **amháin** ar dhiúltaigh Sócratéis éalú ón Aithin. (8)
 - (iv) An raibh meas agat ar Shócratéis? Tabhair cúiseanna le do fhreagra. (8)
- (c) Léigh an sliocht seo a leanas as an gcoiméide Ghréagach **Na Scamaill** agus freagair na ceisteanna ina dhiaidh.

STREPSIADES: [*ag tarraingt na n-éadaí leapa thar a cheann*] A dhiabhail! Na míolta leapa sin arís!
SÓCRAITÉAS: Anois ná bí ag lúbarnaíl. Agus má bhíonn aon smaoineamh ag cruthú deacrachta duit, scaoil uait é, tarraing siar tamaillín, agus ansin lig do d'inchinn dul ag obair air arís, á bhogadh timpeall agus á mheá. [*Tá sé ar tí imeacht nuair a ghlaonn gáir ar ais é*]

STREPSIADES: [*ag éirí as an leaba go buíoch agus le fonn*]: A Shócratéis! A Shócratéis, mo chuid den saol!

SÓCRAITÉAS: Is ea, cad é?
STREPSIADES: Tá smaoineamh agam chun ús a sheachaint.
SÓCRAITÉAS: Inis dom cad é.
STREPSIADES: Cuir i gcás gur cheannaigh mé sclábhaí Teasálach, cailleach feasa, agus gur áitigh mé uirthi an ghealach a tharraingt anuas oíche amháin, agus ansin gur chuir mé i mbosca í mar a dhéantar le scátháin agus gur choimeád mé súil ghéar uirthi.

SÓCRAITÉAS: Cén mhaith a dhéanfadh sé sin duit?
STREPSIADES: Bhuel, mura n-éiríonn an ghealach riamh, ní íocfaidh mé aon ús riamh.
SÓCRAITÉAS: Cén fáth nach n-íocfaidh?
STREPSIADES: Cén fáth nach n-íocfaidh? Mar déantar é a áireamh in aghaidh na míosa, ar ndóigh.
SÓCRAITÉAS: Tá sé sin an-mhaith ar fad.

- (i) Cad a deir Sócratéis le Strepisades a dhéanamh má bhíonn trioblóid aige le smaoineamh? (8)
- (ii) Cén smaoineamh atá ag Strepisades ionas nach n-íocfaidh sé ús? Conas a fhreagraíonn Sócratéis dó siúd? (8)
- (iii) Cén chosúlacht atá ann idir an Sócratéis a thaispeántar sa sliocht seo leis an Sócratéis a bhfuil staidéar déanta agat air i do théacsanna? (8)

(80 marc)

Topaic 4: Micéiné agus An Traí.

Ba chóir tabhairt faoi na páirteanna **uile** - (a), (b) agus (c).

- (a) Freagair **trí** cheist díobh seo a leanas. Is leor abairt nó dhó i gcás gach freagra. Is fiú ocht marc gach ceist.
- (i) Cad é ba ea an Simois?
 - (ii) Cad a thaispeántar i bhFótagraf **3** ar Pháipéar **X**?
 - (iii) Cérbh é Oraistéas? Cén bhean a mharaigh sé?
 - (iv) Cad a thaispeántar i bhFótagraf **4** ar Pháipéar **X**? Cá háit ar aimsíodh é?
 - (v) Ainmnigh rí na Traí agus duine **amháin** dá mhic.
 - (vi) Cad a thug na Gréagaigh agus na Traígh ar an gcaolas uisce taobh ó thuaidh den Traí? (24)
- (b)
- (i) Cad é a dúirt Heinrich Schliemann a spreag a spéis den chéad uair sa Traí nuair a bhí sé ina pháiste? (8)
 - (ii) Cén bhaint a bhí ag Héilin le Cogadh na Traí? (8)
 - (iii) Cén rí a chónaigh i Micéiné? (6)
 - (iv) An dóigh leat gur sheandálaí maith é Schliemann? Tabhair cúiseanna le do fhreagra. (10)
- (c)
- (i) Déan staidéar ar phlean Mhicéiné i bhFótagraf **5** ar Pháipéar **X**, agus sainiú na gnéithe atá marcáilte **A** agus **B**. (6)
 - (ii) Conas a chabhraigh Michael Ventris linn tuiscint a fháil ar Mhicéiné? (6)
 - (iii) Ainmnigh tuama tólais cáiliúil. Tabhair cur síos achomair ar na gnéithe de thuama tólais. Tig leat léaráid ar a bhfuil lipéadú cruinn a úsáid mar chuid de do fhreagra. (8)
 - (iv) Seachas Micéiné féin, ainmnigh pálás Micéinéach **amháin** eile. (4)

(80 marc)

Topaic 5: Acrapoil na hAithne.

Ba chóir tabhairt faoi na páirteanna **uile** - (a), (b) agus (c).

- (a) Freagair **trí** cheist díobh seo a leanas. Is leor abairt nó dhó i gcás gach freagra. Is fiú ocht marc gach ceist.
- (i) Cad is ciall leis an bhfocal Acrapoil?
 - (ii) Cérbh é Mnesicles?
 - (iii) Cé hé a thaispeántar i bhFótagraf **6** ar Pháipéar **X**? Cad é atá á chaitheamh aige ar a cheann?
 - (iv) Cá háit ar coimeádadh an tseandialbh d'Aitéiné a rinneadh as adhmaid olóige?
 - (v) Ainmnigh drámadóir Gréagach **amháin** ar cuireadh a chuid drámaí i láthair i dTeatar Dhinísis.
 - (vi) Cad a tharla don Phartanón i 1687? (24)
- (b)
- (i) Cérbh iad Iktinos agus Kallikrates? (8)
 - (ii) Cad ba *peplos* ann? Ainmnigh an bandia ar tugadh *peplos* di ar a breithlá. (10)
 - (iii) Déan cur síos ar cholún Dórach **nó** ar pheidiméid. Tig leat léaráid ar a bhfuil lipéadú cruinn a úsáid mar chuid de do fhreagra. (8)
 - (iv) Cén bhaint atá ag Féidias leis na foirgnimh ar an Acrapoil? (6)
- (c)
- (i) Déan staidéar ar an dealbh a thaispeántar i bhFótagraf **7** ar Pháipéar **X**. Cén sórt deilbhe atá ann agus cá háit a raibh sí le fáil? (6)
 - (ii) Déan staidéar ar an dealbhóireacht ó fhríos an Phartanóin a thaispeántar i bhFótagraf **8** ar Pháipéar **X**. Cá háit go baileach ar an bPartanón a raibh an fríos seo le fáil? Tig leat léaráid a úsáid mar chuid de do fhreagra. (6)
 - (iii) An dtaitníonn an dealbhóireacht seo leat? Tabhair cúiseanna le do fhreagra. (6)
 - (iv) Cén fáth gur gné neamhghnách é an fríos seo ar theampall ar nós an Phartanóin? (6)

(80 marc)

ROINN B

An Saol Rómhánach

Topaic 6: Aeinéas ar a Shiúlta.

Ba chóir tabhairt faoi na páirteanna **uile** - (a), (b) agus (c).

- (a) Freagair **trí** cheist díobh seo a leanas. Is leor abairt nó dhó i gcás gach freagra. Is fiú ocht marc gach ceist.
- (i) Cén fáth ar theastaigh ó Ágastas Caesar go scríobhfadh Veirgil an **Aenéid**?
 - (ii) Cén duais a gheall Iúnó d’Aeólas as an stoirm ar muir a chruthú?
 - (iii) “Bíonn eagla orm roimh na Gréagaigh, go mór mór agus bronntanais leo.” Cé a dúirt é seo agus cad dó a raibh sé ag tagairt?
 - (iv) Conas a maraíodh Priam agus cé a mharaigh é?
 - (vi) Cérbh í Creusa agus cad a tharla di?
 - (vi) Cad a thugann le tuiscint d’Aeinéas nach mór dó an Chartaig a fhágáil? (24)
- (b)
- (i) Conas a d’aimsigh Aeinéas an Chraobh Órga? Cén fáth ar theastaigh sí uaidh? (10)
 - (ii) Cérbh í an tSibille? (8)
 - (iii) Cérbh é Ceirbearas? Cad a rinne an tSibille air? (10)
 - (iv) Conas a thrasnaigh Aeinéas abhainn an Stiocs? (4)
- (c) Déan staidéar ar Fhótagraf **9** ar Pháipéar **X**. Taispeántar Aeinéas ann lena theaghlach.
- (i) Mínigh cén fáth a dtaispeántar Ascanius le sciatháin air. (9)
 - (ii) Cén t-ainm a bhí ar athair Aeinéas? (5)
 - (iii) Luaigh ainm amháin eile a thugtaí ar Ascanius. (5)
 - (iv) Cá háit ar rialaigh Ascanius tar éis do na Traígh teacht chuig an Iodáil? (5)

(80 marc)

Topaic 7: Téatar na Rómhánach – Coiméide: An Saighdiúir Maíteach.

Ba chóir tabhairt faoi na páirteanna **uile** - (a), (b) agus (c).

- (a) Freagair **trí** cheist díobh seo a leanas. Is leor abairt nó dhó i gcás gach freagra. Is fiú ocht marc gach ceist.
- (i) Cén fáth ar úsáid na haisteoirí sa dráma ‘seachfhocail’ uaireanta?
 - (ii) “Is ea, céad go leith sa Chilic (Cilicia), céad i Scytholatronia ... seasca de na Macadónaigh a maraíodh, is é sin in aon lá amháin.” Cé a deir é seo agus cé leis a bhfuil sé ag caint?
 - (iii) Cérbh é Pleusicles? Cá háit a raibh a bhaile dúchais?
 - (iv) Cén fáth ar tugadh “bád teachtaireachtaí” ar Milphidippa?
 - (v) Cén uair a chuirteá drámaí i láthair sa tSean-Róimh de ghnáth?
 - (vi) “Déan iarracht éirí as an gcaoineadh anois. Maith an cailín.” Cé a deir é seo agus cé leis a bhfuil sé ag caint? (24)
- (b)
- (i) Cérbh é Periplectomenus? Conas a chabhraigh sé leis an mbeirt leannán casadh ar a chéile? (10)
 - (ii) Mínigh cén fáth nár theastaigh uaidh go mbeadh bean chéile aige. (8)
 - (iii) Cé hé nó cé hí an phearsa is greannmháire in **An Saighdiúir Maíteach**, dar leatsa? Tabhair cúis le do fhreagra. (8)
 - (iv) Cérbh é Lurcio? (6)
- (c) Léigh an sliocht seo a leanas as dráma eile dar teideal **Pseudolus** le Plátas. Is éard atá sa sliocht seo ná an réamhrá iomlán.
- Réamhrá: Má theastaíonn ó aon duine seasamh suas agus a chosa a shíneadh, seo é an t-am chun é a dhéanamh. Is é an chéad mhír eile ar an gclár ná dráma le Plátas – agus is ceann fada é.
- (i) Luaigh cosúlacht **amháin** agus difríocht **amháin** idir an réamhrá seo agus an réamhrá in **An Saighdiúir Maíteach**. (8)
 - (ii) Cé a labhraíonn an réamhrá in **An Saighdiúir Maíteach**? (6)
 - (iii) Tar éis duit an réamhrá in **An Saighdiúir Maíteach** a léamh, cad é do thuairim faoi Pyrgopolynices? Tabhair cúiseanna le do fhreagra. (10)

(80 marc)

Topaic 8: Beatha agus Comhairsir Iúil Caesar.

Ba chóir tabhairt faoi na páirteanna **uile** - (a), (b) agus (c).

- (a) Freagair **trí** cheist díobh seo a leanas. Is leor abairt nó dhó i gcás gach freagra. Is fiú ocht marc gach ceist.
- (i) Cé a dúirt é seo maidir le Caesar: “Is iomaí Mairias atá sa bhuachaill seo”?
 - (ii) Cad air a rinne Caesar staidéar faoi Apallóinias Ródas?
 - (iii) Cé a fuair amach go raibh Clóidias i láthair i dteach Chaesair ag Féile an Bhandé Mhaith?
 - (iv) Cén fáth ar bhris an gol ar Caesar nuair a bhí stair Alastair Mhóir á léamh aige?
 - (v) Conas a tharraing Cléopatra aird Chaesair uirthi féin den chéad uair?
 - (vi) Cérbh í Calpurnia? (24)
- (b)
- (i) Mínigh cén fáth ar éirigh Caesar agus Poimpéas cairdiúil. (8)
 - (ii) Cad a tharla chun deireadh a chur leis an gcairdeas seo? (8)
 - (iii) Cén t-ainm a thugtar de ghnáth ar a gcéad chomhaontú polaitiúil? (8)
 - (iv) Scríobh nóta gearr faoi ghné **amháin** de charachtar Chaesair a bhfuil meas agat uirthi. (8)
- (c) Léigh an sliocht seo a leanas as **Julius Caesar** le Shakespeare agus ansin freagair na ceisteanna ina dhiaidh.
- Fear Feasa:** Seachain Íodh Márta
Caesar: Cé hé an fear sin?
Brutus: Molann Fear Feasa duit Íodh Márta a sheachaint.
Caesar: Cuir os mo chomhair é. Lig dom a aghaidh a fheiceáil.
Cassius: A dhuine, tar amach as an slua; breathnaigh ar Caesar.
Caesar: Cad a deir tú liom anois? Labhair uair amháin eile.
Fear Feasa: Seachain Íodh Márta.
Caesar: Is aislingeach é, fágaimis é; téigh thairis.
- (i) Cad ba Fear Feasa ann? (6)
 - (ii) Cad ba “Íodh Márta” ann? (6)
 - (iii) Dar le **Beatha Chaesair** le Plútarc, fuarthas rabhaidh go raibh bás Chaesair ag teacht. Tabhair sampla de cheann **amháin** de na rabhaidh nó de na tuartha seo. (6)
 - (iv) Cén comhartha a bhí ann don ionsaí marfach ar Caesar i dTéatar Phoimpéas? (6)

Topaic 9: Cathair Rómhánach - An Phoimpé.

Ba chóir tabhairt faoi na páirteanna **uile** - (a), (b) agus (c).

- (a) Freagair **trí** cheist díobh seo a leanas. Is leor abairt nó dhó i gcás gach freagra. Is fiú ocht marc gach ceist.
- (i) Cad a thaispeántar i bhFótagraf **10** ar Pháipéar **X**? Cé a chaithfeadh é?
 - (ii) Déan staidéar ar Fhótagraf **11** ar Pháipéar **X**. Cén réigiún sa Phoimpé a thaispeántar? Tabhair píosa **amháin** fianaise chun tacú le do fhreagra.
 - (iii) Cad is *garum* ann?
 - (iv) Cad a rinne na haeidíligh?
 - (v) Cad is *palla* ann?
 - (vi) Cad is *impluvium* ann? Cá raibh sé le fáil? (24)
- (b) Déan cur síos ar **dhá** ghné ar bith de na gnéithe seo a leanas i saol na Poimpé:
- (i) Na Folcadáin
 - (ii) An t-Amfaitéatar
 - (iii) Na Téatair. (16 x 2)
- (c)
- (i) Cad a thaispeántar i bhFótagraf **12** ar Pháipéar **X**? Cá háit a mbeadh a leithéid suite? (6)
 - (ii) Cérbh í bandia pátrúnachta na Poimpé? Cé a bhunaigh an choilíneacht Rómhánach sa Phoimpé? (6)
 - (iii) Ainmnigh **dhá cheann** eile de na déithe nó bandéithe a raibh teampaill acu sa Phoimpé. (6)
 - (iv) Cén dia a ndéantaí é a adhradh i Villa na Rún? (6)

(80 marc)

Topaic 10: An tArm Rómhánach.

Ba chóir tabhairt faoi na páirteanna **uile** - (a), (b) agus (c).

- (a) Freagair **trí** cheist díobh seo a leanas. Is leor abairt nó dhó i gcás gach freagra. Is fiú ocht marc gach ceist.
- (i) Cad ba cohórt ann san arm Rómhánach?
 - (ii) Luaigh ceann **amháin** de na gealltanais a dhéanadh earcach i léigiún Rómhánach agus é ag dul isteach san arm.
 - (iii) Cad ba Gharda Praetóireach ann?
 - (iv) Ainmnigh **dhá** fhoirgneamh i ndúnfort Rómhánach.
 - (v) Cad ba chiall le deachú?
 - (vi) Cérbh é Mitreas? (24)
- (b)
- (i) Cén difríocht atá ann idir cath agus léigear? (8)
 - (ii) Luaigh rud **amháin** a d'fhéadfadh tarlú sula gcuirfeadh Léigiún Rómhánach troid ar namhaid i gcath. (8)
 - (iii) Conas a bhfógrófaí orduithe le linn catha? (8)
 - (iv) Ainmnigh gradam **amháin** a d'fhéadfadh go mbronnfaí ar shaighdiúir as a chrógacht i gcath. (8)
- (c) Taispeántar pictiúr i bhFótagraf **13** ar Pháipéar **X** de léigiúnach Rómhánach ina éide chatha. Déan staidéar ar an bhfótagraf agus freagair na ceisteanna seo a leanas.
- (i) Cad as a bhí clogad an léigiúnaigh déanta? Luaigh **dhá** bhealach ina dtugadh sé cosaint don léigiúnach. (9)
 - (ii) Cad é a bhí chomh cliste sin faoin gcaoi ar dearadh a éide chatha? (5)
 - (iii) Conas a dearadh a chuaráin le haghaidh máirseálacha fada? (5)
 - (iv) Cén fáth ar tugadh miúileanna Mhairias ar shaighdiúirí Rómhánacha? (5)

(80 marc)

Leathanach Bán